

Тимофєєв Володимир Павлович
старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки

Науковий керівник – **Мислива Оксана Олегівна**
старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Громадський контроль припускає наявність у країні розвинених структур громадянського суспільства: широкого спектра громадських об'єднань, у тому числі політичних партій, правозахисних і релігійних організацій, професійних співтовариств, незалежних ЗМІ, які висвітлюють усі сфери суспільного життя. Саме ці конституційні права людини припускають наявність різноманітних форм державно-приватного партнерства, які мають бути надійно захищені певним органом. Таким є Національна поліція в Україні.

Національна поліція в Україні – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку (ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію»), входить до структури Міністерства внутрішніх справ України, складається з підрозділів: кримінальної поліції, патрульної поліції, органів досудового розслідування, поліції охорони, спеціальної поліції, поліції особливого призначення [1].

У своїй діяльності поліція керується виключно законодавством України, відповідно – усі її дії чітко регламентовані нормативно-правовими актами. Проте, серед і старих, і нових поліцейських виникають випадки нерозуміння своєї ролі в даній службі, прояви неповаги до суспільства та прав людини, зловживань, які ставлять правоохоронця на бік порушника, який має нести юридичну відповідальність. У разі відсутності зовнішнього громадського контролю з боку структур громадянського суспільства в поєднанні зі слабкими і неефективними заходами відомчого контролю та прокурорського нагляду може виникнути реальна загроза правам і свободам людини і громадянина [2].

У зв'язку з тим, що поняття корпоративності у державних колах, так само і в підвідомчих їм службах, є дуже стійким, законодавцем було створено нормативно-правове підґрунтя для забезпечення громадського контролю над Національною поліцією. Насамперед, відповідно до ст. 11 «Взаємодія з населенням на засадах партнерства» Закону України «Про Національну поліцію», діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб.

Важливою новелою у контролі поліції є потреба у створенні його діючо-

го та ефективного механізму. Наприклад, щоб підвищити рівень довіри населення до поліцейського, треба створити умови не лише для виключення корупційної складової та неможливості повернення до системи «показників» роботи, а ще й для досягнення населенням певного рівня правосвідомості тощо.

Так звана «корупційна складова» може проявитися під час прийняття резолюції недовіри керівникам органів поліції депутатами різних рівнів (ст. 87 Закону України «Про Національну поліцію»), що є підставою для звільнення «не досить зручного» керівника поліції із займаної посади та призначення «потрібного», який згоден виконувати зловживання «на замовлення», за першою вимогою вищого керівника. Так, за законом, для цього потрібно мати згоду двох третин від складу депутатів певної ради.

Згідно зі ст. 86 Закону України «Про Національну поліцію», керівник поліції та керівники територіальних органів поліції з метою інформування громадськості про діяльність поліції зобов'язані раз на рік готувати та опубліковувати на офіційних веб-порталах органів поліції звіт про діяльність поліції. Однак відповідальності за невиконання цієї вимоги немає у чинному законодавстві, а для дисциплінарного провадження має бути скарга від громадян (що малоімовірно) та нормативно затвержені правила, адже старе законодавство із цього питання не діє, враховуючи, що Дисциплінарний статус стосується неіснуючого суб'єкта – органів внутрішніх справ.

Останнє також унеможливорює залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських, передбаченої у ст. 90 Закону України «Про Національну поліцію», у формі залучення представників громадськості до спільного розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських та до перевірки інформації про належне виконання покладених на них обов'язків відповідно до законів та інших нормативно-правових актів України.

Питання взаємодії між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування вирішуються відповідно до ст. 88 Закону України «Про Національну поліцію». У законі сказано, що поліція надає підтримку програмам правового виховання, пропагує правові знання в освітніх закладах, засобах масової інформації та у видавничій діяльності. Однак нині цими питаннями займаються не практичні підрозділи поліції, а структурні підрозділи вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських. Вочевидь, враховуючи педагогічну підготовку особового складу ВНЗ – це цілком вірне рішення МВС України. Але дотепер статус таких ВНЗ не визначено, а їх співробітникам не запропонована переатестація в поліцейських. Тож питання про їх просвітницьку діяльність у загальноосвітніх навчальних закладах викликає питання легітимності.

Отже, якщо говорити про переваги та недоліки регламентації громадського контролю поліції, то він, безперечно, потребує вироблення дієвого механізму реалізації, адже законодавцем досить детально прописано дуже важливий для суспільства принцип стримування державного органу, що має можливість застосування примусових заходів, повсякчас пов'язаними з можли-

вістю перевищення повноважень або зловживання правом поліцейського. Тим більше, що наразі активно обговорюється тематика презумпції правоти поліцейського. Тож громадський контроль повинен бути простим і результативним.

1. Поліція і громадянське суспільство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://m.stud.com.ua/40807/pravo/politsiya_gromadyanske_suspilstvo

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. // Сайт ВРУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.zakon.rada.gov.ua>

Чуриков Дмитро Сергійович
викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАПОБІГАННЯ ПОЛІЦІЄЮ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ ОБІГУ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ САМООБОРОНИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку України стан законності та правопорядку забезпечується виконанням громадянами своїх прав та обов'язків, а поліцією та іншими державними органами – покладених на них завдань і функцій. Важливе місце в цій сфері займає державний, і в більшості своїй адміністративний примус. На сьогодні це обумовлено тим, що адміністративний примус дає можливість оперативно та ефективно здійснювати вплив. Право застосування ряду адміністративно-запобіжних заходів працівниками поліції закріплено у Законі України "Про Національну поліцію". Але, як стверджують Ю.П. Битяк, В.В. Зуй, А.Т. Комзюк, адміністративно-запобіжним заходам властиві певні особливості, які характеризують їх місце в єдиній системі заходів адміністративного примусу, а суть цих особливостей в тому, що адміністративно-запобіжні заходи тісно пов'язані із заходами припинення та заходами стягнення [4]. Тобто застосування заходів адміністративного примусу виникає в момент виявлення можливості вчинення адміністративного правопорушення. "На відміну від заходів адміністративного припинення, – стверджує А.Т. Комзюк, – адміністративно-запобіжні заходи не переривають безпосередньо правопорушення, а попереджають, відвертають його вчинення" [6].

Перелік адміністративно-запобіжних заходів, які застосовуються поліцією, визначені Законом України "Про Національну поліцію". Це перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення до житла чи іншого володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які